
La Nr.	Nr. din
--------	------------

Doamnei **Ala Nemerenco**,
Ministru al sănătății

în copie
Domnului **Dan Perciun**,
Președintele Comisiei parlamentare
"Comisia protecție socială, sănătate și familie"

Opinie asupra proiectului Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030”

Dreptul la sănătate trebuie înțeles ca un drept de a beneficia de o varietate de facilități, bunuri, servicii și condiții necesare pentru realizarea celui mai înalt standard de sănătate posibil.

Comitetul ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale interpretează dreptul la sănătate ca un drept inclusiv care se extinde nu numai la îngrijirea medicală oportună și adecvată, ci și la determinanții de bază ai sănătății, cum ar fi accesul la apă potabilă și sigură și sanitație adecvată, o aprovizionare adecvată cu alimente sigure, nutriție și locuințe, condiții ocupaționale și de mediu sănătoase și acces la educație și informații relaționate sănătății, inclusiv cu privire la sănătatea sexuală și reproductivă. Un alt aspect important este participarea populației la toate deciziile legate de sănătate la nivel comunitar, național și internațional.¹

Strategia propusă spre consultări publice reprezintă un document cu o viziune mult mai îngustă, fiind axată doar pe organizarea sistemului medical și digitalizarea lui, asigurarea cu medicamente, echipamente medicale și personal medical.

Celelalte elemente ale dreptului la sănătate nu sunt abordate, la fel cum lipsesc și măsuri, cu unele excepții, pentru categoriile de populație care necesită o protecție suplimentară. Ele sunt enumerate în document – copiii, adolescenți, tineri, persoane cu dizabilități, persoane în etate, femeile în vârstă reproductivă, persoanele de etnie romă, persoanele din mediul rural și cele cu venituri mici, persoanele care trăiesc

¹ Comentariul general nr. 4 (2000) al Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale, disponibil <https://www.refworld.org/pdfid/4538838d0.pdf>

HIV și SIDA – însă obiectivele sunt formulate generalist, fără referințe la măsuri speciale destinate în exclusivitate subiecților menționați.

Strategia nu vine cu un set de măsuri privind asigurarea dreptului la sănătate pentru persoanele care cad sub incidența Legii privind azilul în Republica Moldova nr. 270/2008.

Sunt absente și viziuni și acțiuni concrete privind asigurarea dreptului la sănătate pentru populația din unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender.

Nu este integrat nici aspectul asistenței medicale în instituțiile private de libertate, care prezintă deficiențe majore constatate în urma vizitelor de monitorizare ale Oficiului Avocatului Poporului și a mecanismelor internaționale de monitorizare.

Una din prioritățile Oficiului asumate prin Planul de dezvoltare strategică pentru anii 2023-2030 ține de certitudinea că instituțiile medicale aplică măsuri și mecanisme instituționale autentice de responsabilizare în cazuri de încălcare a dreptului la sănătate. Este important includerea acestui deziderat în proiect.

Totodată, Avocatul Poporului recomandă și dezvoltarea sistemului serviciului de sănătate mintală.

Un aspect important la care Ombudsmanul insistă să fie atrasă atenția în documentul de politică este includerea în politicile și practicile din sistemul de sănătate a Abordării Bazate de Drepturile Omului (ABDO) și Egalității. Astfel, ca politicile sectoriale, sub-sectoriale, actele normative și cele conexe să fie analizate și să includă elemente ale ABDO. În același timp, urmează a fi atrasă atenția și la adaptarea curriculelor de instruire și a practicilor din sistemul medical din perspectiva ABDO.

În concluzia celor descrise, propunem revizuirea conceptului Strategiei naționale de sănătate, pentru ca ea să reprezinte un veritabil document strategic de politică publică și să includă domenii de tipul asigurării cu apă potabilă, nutriție și locuințe; condiții de mediu sănătoase; educație relaționată sănătății; asigurarea dreptului la sănătate a persoanelor care cad sub incidența Legii privind azilul în Republica Moldova nr. 270/2008 și a populației din stânga Nistrului; integrarea asistenței medicale în penitenciare, sistemul de poliție și alte locuri private de libertate; măsuri de responsabilizare a lucrătorilor sistemului medical pentru încălcarea dreptului la sănătate; dezvoltarea sistemului serviciului de sănătate mintală; includerea ABDO în politicile și practicile din sistemul de sănătate.

De asemenea, după cum recomandă Consiliul Drepturilor Omului², statele trebuie să creeze sau să actualizeze planurile naționale de îngrijire medicală pentru a include strategii privind promovarea sportului și a activității fizice și a unui stil de viață sănătos, ca parte a dreptului la sănătate în toate politicile.

Suplimentar, redăm unele sugestii pentru domeniile expuse în proiect:

Domeniul: Sănătate publică

1. Elaborarea unor mecanisme de motivare a plătoritorilor primelor de AOAM, în special a celor ce contribuie procentual din salariu, și care nu apelează pe anumită perioadă la prestatorii de servicii medicale (spitale, în special), contribuind solidar pentru alți beneficiari. Pot fi, de exemplu, prevăzute pachete de servicii medicale complementare, bilete de tratament sanatorial, abonamente la sălile de sport etc.;
2. Luarea deciziilor de completare a pachetului de beneficii (PU) bazate pe o analiză a tehnologiilor de sănătate (HTA), a cost-eficienței și a impactului asupra fondurilor de AOAM. Totodată, stabilirea unor principii și criterii de includere/excludere a serviciilor medicale în Programul unic, ținând cont de prioritatea serviciilor de sănătate esențiale în contextul AUSS;³
3. Adoptarea măsurilor suplimentare pentru a reduce incidența mortalității materne și infantile, precum și asigurarea înregistrării tuturor nașterilor.⁴

Domeniul: Servicii medicale integrate și de calitate pentru fiecare

1. Adoptarea cadrului necesar privind malpraxisul medical;
2. Dezvoltarea sistemului de plângeri și interacțiune cu pacienții;
3. Dezvoltarea politicilor de sănătate adecvate bolilor rare – diagnostic, asigurarea cu medicamente, tratament etc.⁵

Domeniul: Medicamente și dispozitive medicale accesibile

1. Managementul dispozitivelor medicale trebuie să devină o prioritate în politica de sănătate a statului, iar o politică coerentă în acest domeniu poate contribui la îmbunătățirea raportului cost/eficiență a utilizării tehnologiilor medicale

² Raport al raportorului special privind dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge (2016), disponibil <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/067/39/PDF/G1606739.pdf?OpenElement>

³ <https://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/385>

⁴ Evaluarea Periodică Universală pentru Republica Moldova, pct. 127.146, disponibil <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/md-index>

⁵ Privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2021, disponibil http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/03/AP_raport_2021.pdf

- avansate, la creșterea siguranței pacienților și nu în ultimul rând, la sporirea calității actului medical. Este necesar de elaborat un document strategic în domeniul managementului dispozitivelor medicale și a instrumentelor de monitorizare a implementării acestora;
2. Elaborarea unei politici motivaționale de atragere a bioinginerilor pentru angajare în IMSP;
 3. Dezvoltarea unui program de formare continuă în parteneriat cu facultatea de Bioinginerie UTM dedicat managerilor IMSP și personalului tehnic instruit parțial în domeniu, fără studii specializate în bioinginerie.⁶

Insistăm asupra revizuirii proiectului Strategiei naționale de sănătate „Sănătatea 2030” din perspectiva argumentelor descrise în text și extinderea termenului consultărilor publice pentru ca toți subiecții interesați să dispună de timp suficient pentru a se expune.

Cu respect,

**Ceslav Panico,
Avocatul Poporului (Ombudsman)**

Executor: Liudmila Zarișneac
Tel.: 060002681

⁶ Raport tematic *Evaluarea nivelului de asigurare a dreptului pacientului la siguranța și calitatea echipamentelor medicale*, disponibil <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/04/RAPORT-MEDICINA-RED.pdf>